

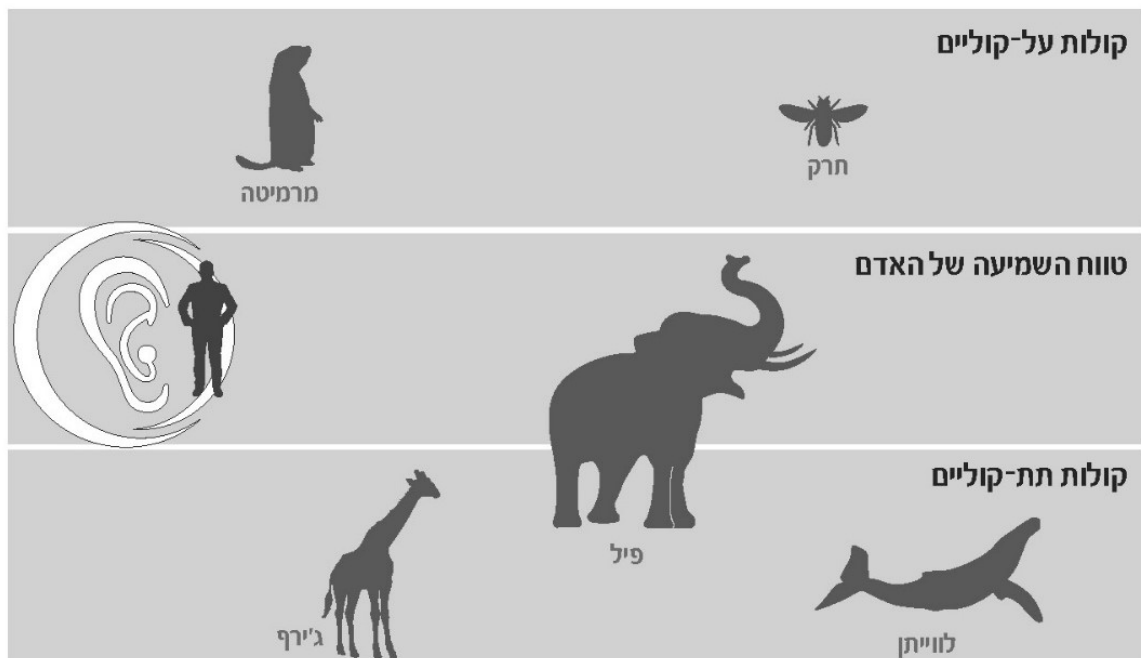
קראו את טקסט המידע שלפניכם, וענו על השאלות שאחריו.

שתיקת החיות

שנים רבות חשבו בני האדם שבעלי חיים מסוימים, כמו הגיירף, העטלף והלווייתן, הם אילמים, כלומר אינם מסוגלים להשמיע קול. בני האדם חשבו כך משום שהם לא היו מסוגלים לשמוע את קולות בעלי החיים האלה. חוקרי טבע שהיו סקרנים לדעת מדוע לבעלי חיים "אילמים" יש פה ואוזניים ואיך הם מתקשרים זה עם זה ללא קול, החלו לחקור את בעלי החיים האלה כדי למצוא תשובות לשאלותיהם. ככל שהתפתחו והשתכללו המכשירים להקלטת צלילים, כך התגלו דברים מפתיעים בנוגע לקולות בעלי החיים ולתקשורת ביניהם.

לחוקרים התברר שבעלי חיים שנחשבו אילמים בעצם "מדברים" ואפילו "צועקים", אך הם עושים זאת בקולות שבני האדם אינם מסוגלים לשמוע. הקולות שבעלי החיים האלה משמיעים הם מחוץ לטווח השמיעה של האדם. חלק מהקולות גבוהים יותר מטווח השמיעה של האדם, למשל קולות של חרקים, והם נקראים קולות על-קוליים. חלק מהקולות נמוכים יותר מטווח השמיעה של האדם, למשל קולות של לווייתנים, והם נקראים קולות תת-קוליים.

איור 1

קולות תת־קוליים של בעלי חיים התגלו בפעם הראשונה על ידי חוקרי ימים ואוקיינוסים. החוקרים הצליחו להקליט קולות נמוכים מאוד שהשמיעו לווייתנים זה לזה ממרחק עצום. עם הזמן הם גילו שיש בעלי חיים נוספים המשמיעים קולות כאלה, למשל הפילים.

שיחת הפילים

- מאז ומעולם ידעו בני האדם שהפילים משמיעים תרועות איום חזקות כדי להרחיק אויבים.
- 20 הם חשבו שאלה הקולות היחידים שהפילים משמיעים. שנים רבות שאלו את עצמם חוקרי הטבע: כיצד הפילים מוצאים זה את זה בשטחים עצומים? איך הם נזעקים ובאים מייד ממרחקים לעזרתו של פיל במצוקה? איך כל הפילים בעדר מתרחקים יחד ממקור סכנה, גם אם רק פיל אחד מבחין בסכנה? איך ייתכן שהם עושים את כל הפעולות האלה בלי להשמיע קול?
- 25 בניסוי שנערך בחצר הפילים בגן החיות התקבלו התשובות לשאלות האלה. החוקרים הציבו מכשיר המסוגל להקליט קולות שהם מחוץ לטווח השמיעה של האדם כדי לבדוק אם גם הפילים משמיעים קולות כאלה. התוצאה התקבלה מייד. התברר שהפילים משמיעים קולות תת־קוליים שבני האדם אינם מסוגלים לשמוע. החוקרים גילו גם שהקולות האלה נשמעים למרחק של כמה קילומטרים. היכולת לתקשר ממרחקים מאפשרת לפילים לחיות בשטח נרחב ועם זאת לשמור על קשר ולמסור מידע זה לזה.
- 30 כשפיל בטבע נמצא במצוקה, מזהה סכנה או מוצא מקור מים, הוא מודיע על כך לכל הפילים שבסביבה באמצעות קולות תת־קוליים. בני האדם אינם מסוגלים לשמוע את ההודעה הזאת ואינם יודעים על קיומה. כך למשל המטיילים בפערבות אפריקה עשויים לראות קבוצת פילים נעצרת פתאום, כל הפילים פורשים את אוזניהם, מאזינים ומשנים את כיוון ההליכה שלהם בבת־אחת.
- 35

מרמיטה

קולות מתחת לאדמה

40

נוסף על הקולות התת-קוליים, הנמוכים מטווח השמיעה של האדם, יש גם קולות על-קוליים. הקולות האלה גבוהים מטווח השמיעה של האדם. חוקרים גילו כי מְכַרְסָמִים מסוגים שונים, כמו העכבר והמְרְמִיטָה, החיים במחילות מתחת לפני האדמה, מְתַקְשְׁרִים זה עם זה באמצעות קולות על-קוליים. הם גילו שגורי עכברים שהלכו לאיבוד צייצו ללא הרף בקולות גבוהים מאוד עד שאימם העכברה מצאה אותם. הם גילו גם שהמרמיטות משמיעות שריקות על-קוליות כשהן במצוקה או כשהן מאבדות קשר עין זו עם זו.

משרוקית שקטה

לפני כמה שנים פותחה משרוקית כדי לסייע לבני האדם להשתיק כלבים שנביחותיהם מטרידות או להבריח אותם. המשרוקית הזאת משמיעה צליל על-קולי שהכלבים שומעים, אך בני האדם אינם שומעים.

כשאדם נושף במשרוקית היא משמיעה צליל המכאיב לאוזני הכלבים. צליל המשרוקית גורם לכלבים סבל רב, לכן הם משתתקים או נמלטים מהמקום. המשרוקית משתיקה את הכלבים או מבריחה אותם בלי להטריד את בני האדם בסביבה.

עולם הדממה

50

גם ב"עולם הדממה" שמתחת לפני הים ציפתה לחוקרי הטבע הפתעה. מקובל היה לחשוב שדגים אינם משמיעים קול ואינם שומעים כי לרוב הדגים אין אוזניים חיצוניות. אך התברר שלרוב סוגי הדגים יש אוזן פנימית. בעזרת מכשיר ייחודי הקולט קולות מתחת לפני המים,

55

גילו החוקרים שדגים משמיעים קול בעזרת השרירים שלהם ומְתַקְשְׁרִים בשפה ייחודית של גניחות וציצים. הדגים מזהירים זה את זה מפני סכנה ומפני טורפים, מְתַאָמִים את מועד הטלת הביצים, ולפעמים גם "מפטפטים" סתם כך. עוד גילו החוקרים כי סוגים מסוימים של דגים הם דְבָרְנִים, ואילו סוגים אחרים של דגים מדברים זה עם זה מעט מאוד.

60

הגילוי שיש קולות שבני האדם אינם שומעים אבל בעלי חיים אחרים שומעים, מרחיב את גבולות המחשבה והדמיון: האם גם הצמחים מדברים זה עם זה? האם גם ההרים אינם שותקים? האם ייתכן שאנו חושבים שמסביבנו שורר שקט מוחלט, אבל בעצם יש עוד צלילים שאינם בטווח השמיעה שלנו?

65

1.

ענו לפי הכתוב בתחילת הטקסט.

א. מדוע חשבו בני האדם בעבר שהגירף הוא אילם?

_____

ב. מה סקרן את החוקרים בנוגע לבעלי חיים, כמו הגירף והעטלף?

_____

2.

השלימו את החסר בקטע שלפניכם לפי הטקסט.

בעבר חשבו החוקרים שבעלי חיים מסוימים, כמו הגירף והעטלף, הם אילמים, אולם **היום**, בעקבות ההתפתחות של _____⁽¹⁾, החוקרים יודעים שבעלי החיים האלה _____⁽²⁾.

3.

לפניכם שלושה משפטים.

סמנו **נכון** או **לא נכון** ליד כל משפט לפי הטקסט ולפי איור 1 (עמוד 4).

לא נכון	נכון	המשפטים
☐ 2	☐ 1	1. הגירף משמיע קולות תת־קוליים.
☐ 2	☐ 1	2. קולות על־קוליים הם בטווח השמיעה של בני האדם.
☐ 2	☐ 1	3. קולות תת־קוליים התגלו בפעם הראשונה אצל פילים.

ענו לפי שורות 8–13 ולפי איור 1 (עמוד 4).

4.

א. מה **משותף** לקולות של חרקים ולקולות של לוייתנים?

ב. מה **ההבדל** בין קולות של חרקים ובין קולות של לוייתנים?

לפי הטקסט, הפילים שבתמונה פורשים את אוזניהם כדי –

5.

Dimitrios Kambouris / Shutterstock.com

פילים פורשים את אוזניהם בערבות אפריקה

- 1 לקבל מידע מפיל אחר.
- 2 להודיע שמצאו מים.
- 3 להרשים את המטיילים.
- 4 להודיע שהם במצוקה.

בקטע שלפניכם חסרות מילים. בחרו את המילים המתאימות להשלמת הקטע.

6.

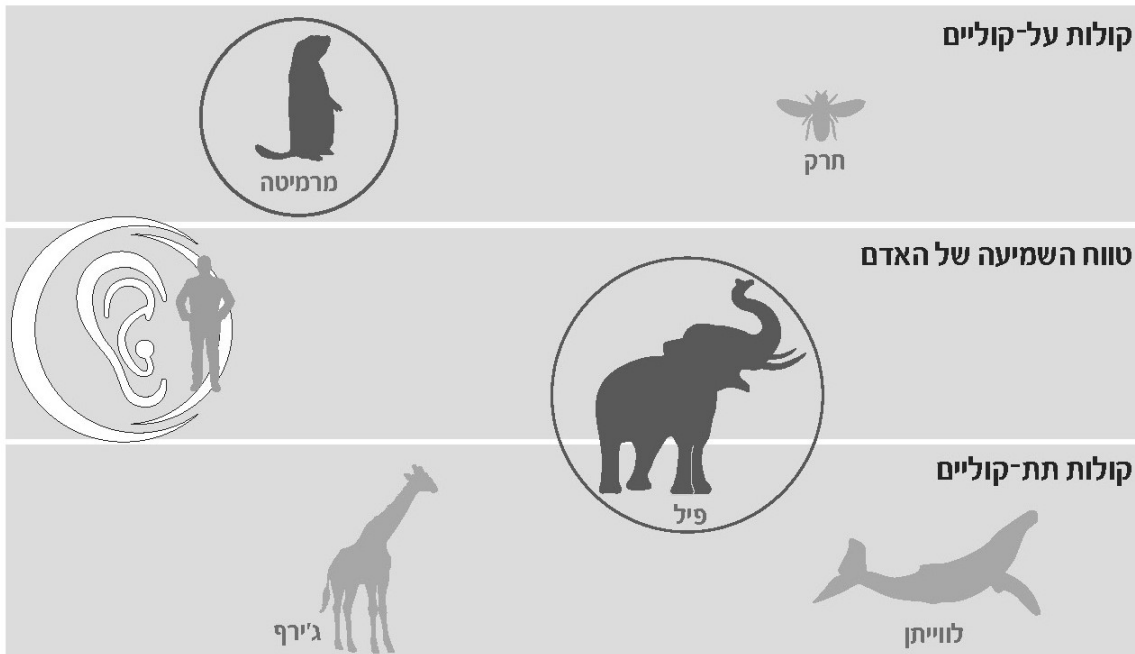
חוקרים ידעו שיש קולות ש _____ (1) מחוץ לטווח השמיעה של האדם.
(הם / הן)

הם הציבו מכשיר הקלטה בחצר פילים _____ (2) כדי לברר אם גם
(רחב / רחבה)

פילים משמיעים קול שבני האדם אינם שומעים.

ואכן, בעזרת ההקלטה _____ (3) החוקרים שהפילים משמיעים
(גילו / גילתה)

קולות תת־קוליים.

א. היעזרו בשורות 41–49 וכתבו מדוע **המרמיטה** מוצגת במיקום הזה באיור.

ב. היעזרו בשורות 18–34 וכתבו מדוע **הפיל** מוצג על הקו באיור.

בכתיבתכם הקפידו על ניסוח בהיר, על סימני פיסוק נכונים, על כתיב נכון ועל כתב יד ברור.

לקראת סיור בגן החיות עליכם לכתוב קטע מידע קצר על **תקשורת בין פילים** לפי הטקסט שקראתם. כתבו **לשם מה** הפילים מתקשחים זה עם זה (כתבו **לפחות** שתי מטרות), והסבירו **כיצד** הם מתקשרים זה עם זה (כתבו **לפחות** שתי דרכים). כתבו כ־5 שורות.

8.

בקיתה דנו תלמידים בשאלה אם השם "עולם הדממה" מתאים לעולם שמתחת לפני הים. אלון טען שהשם **אינו מתאים** מכיוון שלא שקט מתחת לפני הים. הסבירו את טענתו של אלון.

9.

10.

מה היא המטרה של הפסקה האחרונה בטקסט שורות (64–67)?

- 1 לשכנע אותנו לטייל בטבע.
- 2 לגרום לנו לחשוב שלא הכול ידוע לנו.
- 3 ללמד אותנו שגם צמחים והרים משמיעים קול.
- 4 למסור מידע בנוגע למחקרים נוספים.

11.

הכלב של השכנים שלכם נובח בחצר ביום ובלילה ללא הפסקה. אתם מתלבטים אם להשתמש במשרוקית שקטה כדי להבריח את הכלב.

1. כתבו נימוק **בעד** השימוש במשרוקית שקטה לפי הטקסט.

---

2. כתבו נימוק **נגד** השימוש במשרוקית שקטה לפי הטקסט.

---

3. היעזרו בנימוקים וכתבו אם תשתמשו במשרוקית שקטה. הסבירו את תשובתכם.

12.

השלימו את המילה החסרה בכל משפט בעזרת מילה מהשורש **איזן**.

1. מחר אני _____ לשירים של הזמר האהוב עליי.
2. אחי הגדול חיבר את ה_____ החדשות לטלפון הנייד.
3. החוקר משתמש במכשיר _____.

דגים **משמיעים** קול בעזרת השרירים שלהם ומתקשחים בשפה ייחודית של גניחות וציוצים. כשדגים נמצאים בסכנה הם מזהירים זה את זה. הם גם מתאמים את מועד הטלת הביצים, ולפעמים "מפטטים" סתם כך. לפי מחקר שנערך, סוגים מסוימים של דגים הם דפדפנים, ואילו סוגים אחרים מדברים זה עם זה מעט מאוד. בעקבות הממצא הזה החוקרים רוצים להמשיך לחקור את עולם הדגים.

הפועל **משמיעים**, הכתוב בקטע, מתאר את התקשורת בין הדגים.
העתיקו מהקטע עוד שלושה **פעלים** המתארים את **התקשורת** בין הדגים.

1. _____ 2. _____ 3. _____

טקסט מידע – שתיקת החיות

שאלה 1א

הבנת הנקרא: הבנת המשמעות הגלויה
מטרת השאלה: לאתר מידע גלוי הכתוב בתחילת הטקסט.

תשובה מלאה תשובה העוסקת בעובדה שבני האדם לא היו מסוגלים לשמוע קולות של בעלי חיים מסוימים, כמו קולו של הגירף, לדוגמה:

- כי אנחנו לא שומעים את הקולות של חיות כאלה.
- כי הוא שומע צלילים תת קוליים
- כי הוא שומע קולות מחוץ לטווח השמיעה של האדם.
- מכיוון של ידע שהוא שומע קול.

הערה: תשובה שכתוב בה שהגירף משמיע קול על-קולי, תיחשב תשובה נכונה.

תשובה שגויה כל תשובה אחרת, לדוגמה:

- מפני שהגירף לא שומע קול.
- כי הוא לא דיבר

שאלה 1ב

הבנת הנקרא: הבנת המשמעות הגלויה
מטרת השאלה: לאתר מידע גלוי הכתוב בתחילת הטקסט.

תשובה מלאה תשובה העוסקת בשאלה מדוע לבעלי חיים "אילמים" יש פה או אוזניים (או שניהם) או בשאלה איך הם מתקשרים זה עם זה ללא קול או בשאלה אם הם משמיעים קולות, לדוגמה:

- הדבר מסקרן את החוקרים בנושא לבעלי חיים שאיך הם מתקשרים בלי שאנחנו שומעים.
- מה מסקרן את החוקרים בנושא לבע"ח כמו ג'ירף וצ'פצ' הוא לדעת את בע"ח האלו שומעים קולות כי בני האדם אינם שומעים אותם.
- איך הם מתקשרים בלי לדבר
- התקשרות של החיות (התשובה מתקבלת אף שלא כתוב בה "ללא קול").
- למה יש להם פה ואוזניים.
- מה מסקרן את החוקרים בנושא לבעלי חיים אם יש להם קול.
- אם הם יכולים לדבר

תשובה שגויה כל תשובה אחרת, לדוגמה:

- הם רוצו לדבוק מדוע הם אילמים
- הם לא שומעים קול

שאלה 2

הבנת הנקרא: הבנת המשמעות הגלויה
מטרת השאלה: לאתר פרטי מידע גלויים בפסקה שבטקסט ולכתוב אותם בקטע אחר שהוא פרפרזה של הכתוב בטקסט.

תשובה תשובה נכונה בשני הסעיפים
מלאה

תשובה תשובה נכונה בסעיף אחד
חלקית

תשובה כל תשובה אחרת
שגויה

סעיף 1

תשובה נכונה: תשובה העוסקת במכשירי הקלטה או בטכנולוגיה, ומתאימה למשפט מבחינה תחבירית (חוץ מהיידוע), לדוגמה:

- מכשירי הקלטה / מכשירי הקלטה מוכפלים
- המכשירי הקלטה (התשובה מתקבלת אף שהיידוע אינו בסומך: מכשירי ההקלטה).

▪ המכשיריט

▪ הקלטת זליזליט

- הקלטה (התשובה מתקבלת אף שאינה מיודעת: ההקלטה).

▪ הטכנולוגיה / המדע

תשובה שגויה: כל תשובה אחרת, לדוגמה:

▪ השתכחלו מכשירי הקלטה זליזליט

(התשובה אינה מתאימה למשפט מבחינה תחבירית).

▪ הקולות

▪ החוקרים / המחקרים

סעיף 2

תשובה נכונה: תשובה העוסקת ביכולת של בעלי החיים להשמיע קולות, ומתאימה למשפט מבחינה תחבירית, לדוגמה:

▪ מדברים

▪ מתקשרים / מתקשרים באמצעות תת קוליות

▪ לא אילמים

▪ צוים קולות

תשובה שגויה: כל תשובה אחרת

שאלה 3

הבנת הנקרא: הבנת המשמעות הגלויה מטרת השאלה: לאתר מידע גלוי בטקסט.

תשובה סימון נכון בשלושת המשפטים
מלאה

תשובה סימון נכון בשני משפטים
חלקית

תשובה סימון נכון במשפט אחד או כל תשובה אחרת
שגויה

התשובות הנכונות:

לא נכון	נכון	המשפטים
☐	☒	1. הגיירף משמיע קולות תתיקוליים.
☒	☐	2. קולות על־קוליים הם בטווח השמיעה של בני האדם.
☒	☐	3. קולות תתיקוליים התגלו בפעם הראשונה אצל פילים.

שאלה 4

הבנת הנקרא: הבנת המשמעות המשתמעת מטרת השאלה: להבין רעיונות שאינם כתובים בטקסט במפורש ולהשוות ביניהם.

תשובה תשובה העוסקת בעובדה שקולות של חרקים וקולות של לוויתנים הם מחוץ לטווח השמיעה של
מלאה האדם, לדוגמה:

- אלו קולות שני האדם אינם מסוגלים לשמוע.
- לא בטווח הקול של בני אדם.

תשובה כל תשובה אחרת, לדוגמה:

- המותץ שהם קולות מאל טווח השמיעה ומתחת לטווח השמיעה.
- המותץ הוא: שניהם יכולים לדבר ולתקשר
- מותץ לקולות של חרקים ולקולות של לוויתנים הוא: שניהם ממיצים קולות כדי להפיק מטרה כמו כדי להציף מסכנה מסויימת, בנוסף הם מצוקים, מדברים כדי להפיק תקשורת. (התשובה אינה עוסקת במשותף לקולות של חרקים ולקולות של לוויתנים לפי שורות 8-13 ולפי איור 1: הם מחוץ לטווח השמיעה של האדם.)

Heb_langH_5_Havant_Meydai_2019_M

שאלה 4

הבנת הנקרא: הבנת המשמעות המשתמעת מטרת השאלה: להבין רעיונות שאינם כתובים בטקסט במפורש ולהשוות ביניהם.

תשובה מלאה תשובה העוסקת בעובדה שקולות של חרקים הם על-קוליים, וקולות של לווייתנים הם תת-קוליים, לדוגמה:

- קול אחד גבוה מטווח השמיעה של האדם וקול אחד נמוך מטווח השמיעה של האדם.
  - ההבדל בין קולות של חרקים ובין קולות של הלווייתנים הוא שהקולות של החרקים הם נקראים: "קולות על קוליים" והקולות של הלווייתנים נקראים: "קולות תת קוליים"
  - אחד על קוליים והשני תת קוליים
  - לווייתנים מדברים בקול נמוך וחרקים בקול גבוה
  - כל אחד מהקולות נמצא בתדירות קולית שונה.
  - ההבדל הוא שקולות של חרקים הם על קוליים שאנשים שומעים את קולותיהם וקולות של לווייתנים הם תת קוליים שאנשים לא שומעים את קולותיהם.
- (התשובה מתקבלת למרות המידע העודף השגוי העוסק בקולות שבני האדם שומעים.)

תשובה חלקית תשובה העוסקת רק בקולות של חרקים או רק בקולות של לווייתנים כפי שמפורט לעיל, לדוגמה:

- לחרקים יש קול בטווח האדם, ולווייתנים משמיעים קול תת קוליים (המשפט הראשון שגוי, והמשפט השני נכון).

תשובה שגויה כל תשובה אחרת, לדוגמה:

- לחרקים יש קולות חזקים ולווייתנים יש קולות חלשים.
- לווייתנים יש קולות על קוליים ולחרקים יש קולות תת קוליים.

שאלה 5

הבנת הנקרא: הבנת המשמעות המשתמעת מטרת השאלה: להבין רעיון שאינו כתוב בטקסט במפורש.

תשובה מלאה תשובה (1): לקבל מידע מפיל אחר.

תשובה שגויה כל תשובה אחרת

שאלה 6

לשון מטרת השאלה: לבחור מילים כדי להשלים משפטים תקינים מבחינה תחבירית.

תשובה תשובה נכונה בשלושת הסעיפים
מלאה

תשובה תשובה נכונה בשני סעיפים
חלקית

תשובה תשובה נכונה בסעיף אחד או כל תשובה אחרת
שגויה

הערה: מילה הכתובה בשגיאת כתיב תיחשב תשובה שגויה.

סעיף 1

תשובה נכונה: הם

הערה: התשובה "שהם" תיחשב תשובה נכונה.

תשובה שגויה: כל תשובה אחרת

סעיף 2

תשובה נכונה: רחבה

תשובה שגויה: כל תשובה אחרת

סעיף 3

תשובה נכונה: גילו

תשובה שגויה: כל תשובה אחרת

שאלה 7א

הבנת הנקרא: הבנת המשמעות המשתמעת מטרת השאלה: להבין מידע שאינו כתוב בטקסט במפורש ולקשר בינו ובין אמצעי חזותי (איור).

תשובה מלאה תשובה העוסקת בעובדה שהקולות שהמרמיטה משמיעה גבוהים יותר מטווח השמיעה של האדם, לדוגמה:

- *כי היא משמיעה קולות גבוהים מאנו לא מסוגלים לשמוע.*
- *כי היא משמיעה צל קול.*
- *הקול שלה בטווח גבוה מאד.*
- *כי למרמיטה יש קול גבוה.*

תשובה חלקית תשובה העוסקת בעובדה שהמרמיטה משמיעה קולות שהם מחוץ לטווח השמיעה של האדם, אך לא כתוב בה שהקולות האלה גבוהים יותר מטווח השמיעה של האדם, לדוגמה:

- *כי המרמיטה משמיעה קולות שגויים מאד לא שומעים.*

תשובה שגויה כל תשובה אחרת, לדוגמה:

- *מכיוון שהמרמיטה משמיעה קולות שגויים מאד מוצאת אותם.*
- *כי למרמיטה יש קול.*

שאלה 7ב

הבנת הנקרא: הבנת המשמעות המשתמעת מטרת השאלה: להבין מידע שאינו כתוב בטקסט במפורש ולקשר בינו ובין אמצעי חזותי (איור).

תשובה מלאה תשובה העוסקת בעובדה שהפיל משמיע קולות שהם בטווח השמיעה של האדם וגם קולות הנמוכים מטווח השמיעה של האדם (קולות תתי-קוליים), לדוגמה:

- *מפני שהפיל משמיע קול בטווח השמיעה ואם משמיע קולות תתי-קוליים.*

תשובה חלקית תשובה העוסקת בעובדה שהפיל משמיע קולות שהם בטווח השמיעה של האדם וגם קולות שהם מחוץ לטווח השמיעה של האדם, אך לא כתוב בה שהקולות האלה נמוכים מטווח השמיעה של האדם, לדוגמה:

- *הפיל משמיע קולות שהאדם שומע ואם קולות שהאדם אינו שומע.*
  - *כי הפיל האדם שומע חלק מהקולות שלו.*
- (לפי התשובה אפשר להבין שיש קולות אחרים שהאדם אינו שומע.)

תשובה שגויה תשובה העוסקת רק במיקום של הפיל מתחת לקו או רק במיקום של הפיל מעל לקו או כל תשובה אחרת, לדוגמה:

- *מכיוון שיש הפיל מתחת לקולות תתי-קוליים כדי להתמצא בצאת סכנה.*
- *משום שהפיל משמיע קולות תתי-קוליים.*
- *כי הפיל משמיע קולות מאנו שומעים.*

שאלה 8 נבדקת פעמיים – פעם בהבנת הנקרא (תוכן) ופעם בהבעה בכתב (מבנה ולשון, כ8).

שאלה 8

הבנת הנקרא: הבנת המשמעות הגלויה
מטרת השאלה: לכתוב קטע מידע קצר על-סמך הכתוב בטקסט.

תשובה הקטע כתוב לפי כל הקריטריונים האלה:

מלאה יש בו לפחות שתי מטרות תקשורת (בין הפילים) ממטרות התקשורת האלה:

- להודיע שנמצא מקור מים.
- לקרוא לעזרה.
- להתריע על סכנה.
- לשמור על קשר.
- להרחיק אויבים.
- למצוא זה את זה.
- להודיע שפיל במצוקה.
- למסור מידע.

יש בו לפחות שתי דרכי תקשורת (בין הפילים) מדרכי התקשורת האלה:

- תרועות איום (או קולות שבני אדם שומעים)
- קולות תת־קוליים (או קולות שבני אדם אינם שומעים)
- פרישת אוזניים כדי לקבל מידע.

המידע נכון ומבוסס על הכתוב בטקסט, ורובו נוגע להנחיה שבשאלה.
לדוגמה:

הפילים משתמשים בקולות תת קוליים (דרך תקשורת אחת) שהם במצוקה (מטרת תקשורת אחת).
או שהם מלאים מקור מים – או מלאים סכנה (מטרות תקשורת נוספות).
הפילים מתקשרים אחד עם השני אלניהם נפתחות (דרך תקשורת שנייה).
פיל אחד אומר יש סכנה כולט מקשיבים ומסתובבים בבת אחת. אנשים שמטילים בסביבות אפריקה צלילים לראות את תופעה זאת.

כשפיל מטבצ נמצא במצוקה, מנהה סכנה או מוצא מים (מטרות תקשורת), הוא מודיע צל כק לכל הפילים שבסביבה בצמצאות קולות-תת קוליים (דרך תקשורת אחת).
כק הפילים הצרבות אפריקה צשוים לראות קבוצת פילים נצצרת כל הפילים פורשים את אלניהם (דרך תקשורת שנייה) מאזינים ומשנים את כיוון ההליכה שלהם בבת אחת.

תשובה הקטע כתוב לפי אחד הקריטריונים האלה:

חלקית יש בו שתי מטרות תקשורת ושתי דרכי תקשורת, אך יש בו גם מידע רב שאינו נוגע להנחיה

שבשאלה או גם מידע שאינו נכון ואינו מבוסס על הכתוב בטקסט.

- יש בו רק שתי מטרות תקשורת ודרך תקשורת אחת, והן מבוססות על הכתוב בטקסט.
- יש בו רק מטרת תקשורת אחת ושתי דרכי תקשורת, והן מבוססות על הכתוב בטקסט.

לדוגמה:

התקשורת בין הפילים היא תקשורת שבה הם משתמשים בקולות תת-קוליים (דרך תקשורת

- אחת). כאשר פיל אחד מודיע משהו (מטרת תקשורת אחת) הפיליט האחרים נצמדים במקומם, פורשים את אוזניהם (דרך תקשורת שנייה) והולכים לכיוון שהם שמעו שהפיל האחר אמר.
- הפיליט מתקשרים זה עם זה שהם במצוקה או שהם מוצאים מיט (שתי מטרות תקשורת) והפיליט משמיעים קולות שבני האדם אינם יכולים לשמוע (דרך תקשורת אחת) כי הם שומעים יותר טוב מבני האדם ולכן הפיליט יכולים לתקשר זה עם זה.

שאלה 8 (המשך)

תשובה הקטע כתוב לפי אחד הקריטריונים האלה:

- **חלקית** יש בו רק שתי מטרות תקשורת, והן מבוססות על הכתוב בטקסט.
- יש בו רק שתי דרכי תקשורת, והן מבוססות על הכתוב בטקסט.
- יש בו רק מטרת תקשורת אחת ודרך תקשורת אחת, והן מבוססות על הכתוב בטקסט.

לדוגמה:

- הפיליט מתקשרים זה עם זה דרך קולות תת קוליים (דרך תקשורת אחת), קולות תת קוליים הם קולות מחוץ לטווח השמיעה של האדם, אבל הפיליט שומעים קולות אלה ובקב הם מתקשרים כמו כן הפיליט משמיעים קולות איום שהם כן בטווח השמיעה של האדם (דרך תקשורת שנייה).
- הפיליט הם זן מיוחד שמתקשר באמצעות קולות תת קוליים (דרך תקשורת אחת) הם מקשרים מי מאות קילומטרים, וככה שומרים על קשר טוב מאוד, הפיליט מתקשרים כדי שאם יהיו בסכנה (מטרת תקשורת אחת) חברהם הפיליט יוחלו להציל זה את זה.

תשובה כל תשובה אחרת, לדוגמה:

- **שגויה** החוקרים גילו שהפיליט יכולים לתקשר הם גילו שכפייל רוצה להפחיד את אויבו הוא פורש את אוזניו לאחור ומתכוון לתקיפה (המידע אינו מבוסס על הכתוב בטקסט), החוקרים גילו שפיליט יכולים להיות במרחקים עצומים ונדולים מאוד אחד מהשני וצדיין יכול לתקשר ולצזור אחד לשני אם פיל אחד זקוק לצורה פיליט שמעו אותו מיד נעים לצזור לו לא משנה מה קרה להם (מטרת תקשורת אחת).
- החוקרים גילו בנוגע לשמיעת הפיל שהפיל משמיע קולות תת קוליים (דרך תקשורת אחת) שאזן האדם אינה יכולה לשמוע והפיליט מתקשרים בצורת הקולות האלה לכף דבר.
- החוקרים גילו לגבי הפיליט שהם מדברים אבל הפסח שלהם שנה שמיעה על קולות שבני אדם לא מסוגלים לשמוע (המידע אינו נכון).
- הנה מידע קצר על הפיליט. הפיליט הם חיה רעישה. בצמר חסבו המדענים והאנשים שהפיליט איתמים (אינם יכולים לדבר) לכן המדענים בדקו זאת.

שאלה 8

הבעה בכתב

מטרת השאלה: לכתוב קטע מידע קצר.

בשאלה הזו יש לבדוק רק את איכות הכתיבה (התוכן נבדק בשאלה 8).

כדי לקבוע את איכות הכתיבה יש לבדוק את הרכיבים האלה: (1) לכידות וקישוריות (רצף המשפטים ומילות הקישור); (2) אורך הטקסט; (3) מבנה המשפטים; (4) משלב הלשון; (5) סימני הפיסוק (חוץ מהסימן פסיק); (6) הכתיב.

יש לבדוק את איכות הכתיבה באופן הוליסטי.

תשובה הכתיבה מיטבית, לדוגמה:

- מלאה**
- הפיליט מתקשרים זה עם זה דרך קולות תת קוליים, קולות תת קוליים הם קולות מחוץ לטווח השמיעה של האדם, אבל הפיליט שומעים קולות אלה ובכך הם מתקשרים כמו כן הפיליט שמעוים קולות איוט שהם כן בטווח השמיעה של האדם.
  - החוקרים גילו שהפיליט יכולים לתקשר הם גילו שכפי רוצה להפחיד את אויבו הוא פורס את אוניו לאחור ומתכוון לתקיפה, החוקרים גילו שפיליט יכולים להיות במרחקים עצומים ונדולטים מאוד אחד מהשני וצדיין יכולו לתקשר ולצנור אחד לשני אם פיל אחד זקוק לצנרה פיליט שמצו אותו מיד נעים לצנור לו לא משנה מה קרה להם. (הכתיבה מיטבית אף שחסרים סימני פיסוק).

תשובה הכתיבה ברמה בינונית, לדוגמה:

- חלקית**
- החוקרים גילו בנוגע לשמיעת הפיל שהפיל שמעו קולות תת קוליים שאונן האדם אינה יכולה לשמוע והפיליט מתקשרים בצנרת הקולות האלה לכל דבר. (במשפט הראשון הכוונה היא לקול של הפיל ולא לשמיעה של הפיל – "שמיעת הפיל"; הצירוף "לכל דבר" כללי מדי ואינו מפותח; הטקסט קצר מדי).

תשובה הכתיבה ברמה נמוכה, לדוגמה:

- חלקית**
- החוקרים גילו לפני הפיליט שהם מדברים אבל הפסח שלהם שנה שמיעה על קולות שמו אדם לא מסוגלים לשמוע. (המשפט הראשון צריך להיות מנוסח כך: "החוקרים גילו שהפילים מדברים"; יש לשון דבורה – "שזה שמיעה"; הטקסט קצר מדי).

תשובה כל תשובה אחרת, לרבות אחת התשובות האלה:

- שגויה**
- תשובה קצרה שיש בה 3-4 מילים ואי אפשר להעריך אותה.
  - תשובה שבה הכתוב משובש מאוד.
  - תשובה שבה כל הכתוב מועתק מהטקסט.

שאלה 9

הבנת הנקרא: פרשנות
מטרת השאלה: לנמק דעה על-סמך מידע הכתוב בטקסט.

תשובה תשובה העוסקת בקולות שהדגים משמיעים (כדי לתקשר זה עם זה), אך בני האדם אינם שומעים,
מלאה לדוגמה:

- סוּאֵי הַדְּעִים אֶתְקַשְׂרִים לֵה עַם לֵה בְּקוֹלֵי אֶק קוֹלֵי לֵה רַק הַדְּעִים שׁוֹמְעִים.
- הַחַיּוֹת כֵּן מֵשְׁמָעוֹת צְלִילִים כִּשֶׁסְּ אֶנְחָנוּ לֵא שׁוֹמְעִים אוֹתָם.

תשובה כל תשובה אחרת
שגויה

שאלה 10

הבנת הנקרא: הערכה
מטרת השאלה: להבין את התפקיד הרטורי של פסקת הסיכום.

תשובה תשובה (2): לגרום לנו לחשוב שלא הכול ידוע לנו.
מלאה

תשובה כל תשובה אחרת
שגויה

שאלה 11

הבנת הנקרא: פרשנות (שאלת עמ"ר)
מטרת השאלה: לכתוב דעה ולנמק אותה על-סמך הכתוב בטקסט.

תשובה תשובה נכונה בשלושת הסעיפים
מלאה

תשובה תשובה נכונה בשני סעיפים
חלקית

תשובה תשובה נכונה בסעיף אחד
חלקית

תשובה כל תשובה אחרת
שגויה

סעיף 1

תשובה נכונה: תשובה העוסקת בהשתקת הכלב או בהברחתו או באי-הנוחות הנגרמת לבני האדם בשל נביחות הכלב, לדוגמה:

- זה לא צושה לאף אחד רצש חוץ מהכלב וזה לא נצויע שכלב נובח אק יוט ולילה.
- אי אפשר לישון וזה מפריע אט לאחריט.

תשובה שגויה: כל תשובה אחרת, לדוגמה:

- בני האדם לא מוציע אותה

סעיף 2

תשובה נכונה: תשובה העוסקת בסבל הנגרם לכלב או בסבל של המשפחה אם יברח הכלב, לדוגמה:

- השריקה כואבת לכלב האונניט וזה יכול לפאוע בכלב.
- המשרוקית השקטה אורמת סבל רב לכלביט.

תשובה שגויה: כל תשובה אחרת, לדוגמה:

- יפחיד אותו

סעיף 3

תשובה נכונה: תשובה שיש בה החלטה וגם הסבר (יתקבל גם הסבר החוזר על אחד הנימוקים שכתב התלמיד), לדוגמה:

- אני לא אשתמש במשרוקית השקטה מכיוון שאני חושבת שדרכ זו אכזרית מדי, אני אנסה למצוא דרכים אקופות להשיג שקט, כמו: לבקש מהשכנים לבדוק את מקור הנביחות וצוד.
- הייתי משתמש מכיוון שזה צוער לנו להבריח את הכלב ולהשתיק אותו
- אני לא הייתי משתמש בזה מפני שאני מאוד אוהב כלביט.
- אני לא הייתי משתמש במשרוקית שקטה כיוון שלי לא מפריע הרצעים של הכלב אני רגילה לזה יש לי כלב בבית (נובח כל יוט)

כך, מכיוון שהמטרה היא להעריך את הכוונה ולא את המידע, את המידע.

שאלה 11 (המשך)

תשובה שגויה: כל תשובה אחרת, לדוגמה:

- אני לא אשתמש במטרות שקטה כדי להעריך את הכוונה.
(אין הסבר.)
- אני לא אשתמש במטרות שקטה כדי להעריך את הכוונה כיוון שהמטרות שקטה מדי להעריך ישמע אותה.
(המידע שגוי.)
- אני כן הייתי משתמש במטרות שקטה כדי להעריך את הכוונה מכיוון שכלבים הם מסוג החיות שיש להם שמיעה על קולות יותר טובה מאלו שמיעה על האדם.
(ההסבר אינו נוגע להחלטה.)

שאלה 12

לשון

מטרת השאלה: ליצור פעילים, שמות עצם ושמות פעולה מהשורש א-ד-נ ולהתאימם למשפטים נתונים.

תשובה תשובה נכונה בשלושת הסעיפים
מלאה

תשובה תשובה נכונה בשני סעיפים או בסעיף אחד
חלקית

תשובה כל תשובה אחרת
שגויה

הערה: מילה הכתובה בשגיאת כתיב תיחשב תשובה שגויה.

סעיף 1

תשובה נכונה: אאזין

תשובה שגויה: כל תשובה אחרת

סעיף 2

תשובה נכונה: אוזניות או אזניות

תשובה שגויה: כל תשובה אחרת

סעיף 3

תשובה נכונה : האזנה או ההאזנה או להאזנה

הערה : מילים אחרות מהשורש א-ז-נ (לרבות מילים מיודעות ומילים שלפניהן כתובה מילית השימוש ל') העשויות להתאים למשפט הנתון, ייחשבו תשובה נכונה, לדוגמה:

■ אאנניט / הנאנניט

■ אינן / אאינן

■ אאנן / הנאנן

תשובה שגויה : כל תשובה אחרת

שאלה 13

לשון

מטרת השאלה: לזהות פעלים שיש ביניהם קשר סמנטי.

הערה : פועל הכתוב בשגיאת כתיב ייחשב פועל שגוי.

תשובה תשובה שכתובים בה **שלושה** פעלים מהפעלים האלה:

■ מתקשרים **מלאה**

■ מזהירים

■ מתאמים

■ מפטפטים

■ מדברים.

תשובה תשובה שכתובים בה **שני** פעלים מהפעלים שלעיל, והפועל השלישי חסר או אינו מהפעלים שלעיל.
חלקית

תשובה תשובה שכתוב בה **אחד** הפעלים שלעיל, ושני הפעלים האחרים חסרים או אינם מהפעלים שלעיל.
חלקית

תשובה כל תשובה אחרת, לדוגמה:

■ **שגויה** *תשנע* (התשובה היא הדוגמה שבשאלה).

■ *תנא*

■ *תצק*

■ *תצט*

■ *תצות / תצות*

■ *תצנת*